

çilmekte olup korkulukları kare şekillerle tezyin edilmiştir. Petek, bir alemle niha-
yetlenen madenî külahlı örtülmüştür. (Şekil:31)

Değerlendirme

Bânisi'nin Ahi Çelebi bin Tabip Kemal olduğu belirtilen Ahi Çelebi Câmii'nin inşâ tarihi kesin olarak bilinmemekle birlikte, 1480-1500 yılları arasında yapıldığı tahmin edilmektedir⁸⁷⁵. Ancak câmi 1539 ve 1652 yıllarında iki büyük yangın geçirmiştir. 1539 yılındaki yangından sonra Mimar Sinan tarafından tamir edilmiş ve onun eseri olarak kaydedilmiştir⁸⁷⁶. Eser, 1892 zelzelesinden sonra, kubbesi çenberlenerek iki yanından birer ek kemer vurulmak ve dört tarafı kesme taşlarla desteklenmek suretiyle büyük bir tamir geçirmiştir⁸⁷⁷. Bugün dahi câmide bu tamirin izleri açıkça görülmektedir. Projede herhangi bir tarih yoktur. Ancak muhtemelen 1892 depreminden sonra çizilmiştir.

Osmanlı Arşiv'indeki Ahi Çelebi Câmii'nin yukarıda anlatılan projeleri ile bugünkü tek kubbeli, kubbenin yanlarda ikişer kemerle kalın ayaklara dayandığı ve kemerlerin dış yanında oldukça alçak iki tonozun kapladığı yan dehlizlere sahip câmi karşılaştırıldığında, harimin örtüsü olan kubbe dışında hiçbir benzerlik görülmemektedir. Ayrıca câmi çok harap durumda olduğundan içerisine girerek projeleri detaylı bir şekilde karşılaştırmamıza müsaade edilmemiştir. Herşeyden önce bugünkü câmi fevkâni değildir. (Resim:32,33) Ayrıca son cemaat yeri ortada yüksek olmayan iki serbest yanlarda ise gömme ayaklara binen altı kubbelidir. Bunun dışında minarenin batı cepheye göre konumu da oldukça farklıdır. Projedeki minare ile bugünkü minarenin tek benzeyen yönleri ikisinin de bir şerefeli olması ve şerefeye silmeyle geçilmesidir. Ayrıca, projedeki minarenin alemleri ile bugünkü alem birbirine hiç benzememektedir. (Resim:34)

Bu karşılaştırma neticesinde Ahi Çelebi Câmii'ne ait Osmanlı Arşivi'ndeki yeniden inşâ projesinin uygulanmayıp yukarıda kısaca bahsedilen tamirle yetinildiği anlaşılmaktadır. Şayet bu proje tatbik edilmiş olsaydı günümüze eski câmiden hiçbir şey kalmayacaktı. Ayrıca bu proje yeniden inşâ olduğu için çok pahalı bir projedir. İşte büyük bir ihtimalle bu iki sebepten dolayı proje uygulanmamıştır. Dolayısıyla bu proje, Osmanlı mimarisinde çizilen her projenin uygulanmadığını gösteren önemli bir vesikadır.

38-Nuruosmaniye Câmii Minaresi Külâhının İnşâ Projesi

Proje minarenin tamamını değil de, ikinci şerefenin altından itibaren gövdenin bir kısmını, şerefeyi, peteği, külâhı ve alemleri kapsamaktadır. Zaten çizimin sol tarafındaki "Nur-ı Osmaniye Câmii şerif minaresi taş külâhının inşâsı hakkında

875 Geniş bilgi için bkz.Yüksel, a.g.e., C.V, s.158-161; Hadika, C.I, s.239; Öz, a.g.e., C.I, s.80-81; Eminönü Câmileri, s.14-15.

876 Bkz. Sâi Çelebi, Tezkiretü'l-Bünyan, İkdâm Matbaası, Dersaadet 1315, s.29; Yüksel, a.g.e, C.V, s.158.

877 Bkz. İstanbul Ansiklopedisi, C.I, s.340-342; Eminönü Câmileri, s.15.